

Robert BOŃKOWSKI (Katovice)
Šleski univerzitet u Katovicama
UDK 811.163.4(497.16)

JEZIKOSLOVNA ISTRAŽIVANJA VOJISLAVA P. NIKČEVIĆA I NJIHOVA RECEPCIJA U POLJSKOJ

Savremeno interesovanje u Poljskoj za jezičku situaciju u Crnoj Gori ima svoj početak u 90-im godinama XX. vijeka. U posljednje vrijeme u vezi sa društveno-političkim promjenama u Crnoj Gori interesovanje za crnogorski jezik raste. Za poljske slaviste, koji se interesuju za tu problematiku, naučna dostignuća Vojislava P. Nikčevića su od neprocjenjivoga značaja.

Do prve polovine 90-ih godina XX. vijeka jezik Crnogoraca bio je u Poljskoj izučavan samo u okviru zajedničkog jezika Srba (u puno manjem stepenu Hrvata – u kontestu „srpskohrvatskog“ jezika). Takvu situaciju uzrokovao je specifičan društveno-politički položaj Crne Gore nakon raspada Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ). Iako su se nakon 1990. godine republike: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina te Makedonija odvojile od Jugoslavije i odmah uvele svoje narodne jezike kao standardne, Crna Gora se, s obzirom na svoj strateški položaj (pristup Jadranu), našla u teškoj političkoj situaciji i silom prilika ostala je vjerna federativnoj ideji u strukturama SFRJ. Izučavanje crnogorskog jezika u to doba u Poljskoj nije olakšao ni usvojeni Ustav Republike Crne Gore iz 27. aprila 1992. godine, u kojem je u članu 9., *Jezik i pismo*, stajalo je da ...*U Crnoj Gori, u službenoj upotrebi je srpski jezik ijekavskog izgovora*¹.

Interesovanje za jezik Crnogoraca² započelo je u Poljskoj polovinom 90-ih godina XX. vijeka i podudaralo se s dvama činiocima, faktorima:

1) jakim razvitkom izučavanja tzv. mikrojezika, te (u većem stepenu)

¹ *Ustav Republike Crne Gore*, "Službeni list Republike Crne Gore", br. 48/92.

² ...na početku još bojažljivo, ali sa znatiželjom.

2) sve jačim opravdanim težnjama i aspiracijama Crnogoraca na vlastiti jezički identitet koji se u to vrijeme objelodanjivao *u novoj normi koju je obrađivao akademik Vojislav P. Nikčević*.

Izučavanje mikrojezika vidljivo je u Poljskoj od početka devete decenije XX. vijeka. Prijelaz Poljaka iz komunizma u demokratski sistem na prijelomu 80-ih i 90-ih godina XX. vijeka, omogućio je poljskim lingvistima nesputano izučavanje jezika Kašuba, Lemka, Rusina i dr.

Dok se Crna Gora nalazila u zajedničkoj državi sa Srbijom, poljski jezikoslovci, koji su opisivali crnogorski jezik ili jezičku situaciju u Crnoj Gori, razmatrali su tu problematiku kao savremenu društvenu pojavu slično kao što su Poljaci razmatrali i razmatraju jezike kašupski, lemkovski, romski, Slovaci, Srbi i Hrvati – jezike Rusina, Austrijanci, Slovaci te Mađari – jezik gradišćanskih Hrvata.

Situacija se promijenila 2006. godine kada je Crna Gora postala nezavisna država i 2007. godine, kada je osvojila Ustav, đe je uveden crnogorski jezik kao službeni: *...Službeni jezik u Crnoj Gori je crnogorski jezik*³. Savremeno interesovanje Poljaka za jezičku situaciju u Crnoj Gori datira početkom 90-ih godina XX. vijeka. U zadnje vrijeme u vezi s društveno-političkim promjenama u Crnoj Gori interesovanje za jezik Crnogoraca raste. Za poljske slaviste, koji proučavaju tu problematiku, istraživačka dostignuća oca, utemeljivača montenegrizike, velikog rodoljuba, čovjeka velikog srca - Vojislava P. Nikčevića su neprocjenjiva. Gramatički, ortoepski, rječnički, istorijsko-etimološki, tipološki, genetski te dijalekatski radovi Profesora u najnovije vrijeme (vrijeme nazavisne Crne Gore) postaju u Poljskoj sve češće izučavani i citirani. Kako piše A. Spagińska-Pruszk *...nieuznawanie czarnogórskiego jako samodzielnego języka powodowało, że stał się on od niedawna obiektem szerszych badań lingwistycznych, a dotychczasowe analizy wchodziły przede wszystkim w zakres dialektologii, choć w ostatnich latach również socjolingwistyki*⁴.

Kao moto – uvod u problematiku shvatanja definicije standardnog jezika, njegovo prihvatanje i aspiracija za poljske jezikoslovce koji opisuju crnogorski jezik mogla bi poslužiti konstatacija Autora *Komparativne*

³ Ustav Crne Gore, čl. 13 – *Jezik i pismo*, „Službeni list Crne Gore” LXIII/1.

⁴ A. Spagińska-Pruszk, *Recenzja książki: Przemysław Brom, „Czarnogórski standard wobec różnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny”*, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała, 2007, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 414.

gramatike slovjenskih jezika Włodzimierza Pianke i Emila Tokarza. Autori ne dovode u pitanje postojanje bilo kojeg jezika ili njegov naziv. Mišljenja su da je naziv jezika i njegova postulirana veća ili manja svojstvenost u odnosu na druge jezike, koja podliježe kodifikaciji, povijesno i sociološko pitanje, a nije pitanje koje trebaju rješavati jezikoslovci koji ne pripadaju dotičnom jezičkom društvu. Zadatak jezikoslovaca što ne sudjeluju neposredno u kodifikaciji novog jezika i njegove standardne norme je samo opisivanje i naučna interpretacija pojave koja nosi naziv jezika ili standardnog jezika⁵.

Crnogorskom problematikom, u još nepovoljnim vremenima za takva izučavanja, kao prva počela se baviti Agnieszka Spagińska-Pruszk sa Gdanjskog univerziteta u knjizi *Sytuacja językowa w byłej Jugosławii*⁶. Autorica je sa sociolingvističkog stajališta objektivno opisala tadašnju jezičku situaciju nakon raspada službenog „srpskohrvatskog“ jezika na području bivše Jugoslavije. Primijetila je takođe i crnogorski problem te blagonaklono gledala na dostignuća Vojislava P. Nikčevića, citirajući deset njegovih knjiga i članaka⁷. Istu problematiku autorica knjige pokreće npr. u članku *Sociolingvistička situacija na prostoru bivšeg srpskohrvatskog jezika*⁸ iz 1998 g. i dr.

Iste godine na Jagiellonskom univerzitetu u Krakovu u knjizi *Przemiany w świadomości i kulturze duchowej narodów Jugosławii po 1991 roku* objavljuje se članak *Sytuacja językowa w Czarnogórze*⁹ Edyte Koncewicz-Dziduch, u kojem je autorica detaljno opisala jezičku situaciju u Crnoj Gori nakon raspada SFRJ.

Veliki doprinos pručavanju crnogorskog jezika u Poljskoj jeste knjiga objavljena 2001. godine u Katovicama – *Słowiańszczyzna w*

⁵ Usp.: W. Pianka, E. Tokarz, *Gramatyka konfrontatywna języków słowiańskich*, t. 1., „Śląsk”, Katowice 2000, s. 14.

⁶ A. Spagińska-Pruszk, *Sytuacja językowa w byłej Jugosławii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1997.

⁷ Ibidem, s. 78.

⁸ A. Spagińska-Pruszk, *Sociolingvistička situacija na prostoru bivšeg srpskohrvatskog jezika*, [u:] *Jezici kao kulturni identiteti*, ur. V.P. Nikčević, Crnogorski PEN Centar, Cetinje 1998, s. 35-44.

⁹ E. Koncewicz-Dziduch, *Sytuacja językowa w Czarnogórze*, [w:] *Przemiany w świadomości i kulturze duchowej narodów Jugosławii po 1991 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, wyd.I, Kraków 1999. s.261-275.

kontekście przemian Europy końca XX wieku. Język – tradycja – kultura, u kojoj se našao npr. članak Piotra Tokarza *Język czarnogórski – próba standaryzacji*¹⁰. Autor članka je opisao savremeno stanje crnogorskog jezika i normativni rad nad njim, prije svega rad prof. Nikčevića. U istoj knjizi koja je bila objavljena nakon međunarodnog skupa održanog 25-27. aprila 2001. godine na Šleskom univerzitetu u Katowicama pod istim naslovom u poglavlju *Języki standardowe Słowian* tiskan je uvodni članak Emila Tokarza pod naslovom *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian w końcu XX wieku*¹¹. Autor predstavlja u njemu kodifikacijske radove u nekoliko jezika, uključujući i crnogorski jezik, te dolazi do zaključka kako su današnji Slovjeni ušli u XXI. vijek sa 18 standardnih jezika, uključujući naravno i crnogorski.

Isti autor u knjizi *Narodowy i ponadnarodowy model kultury. Europa Środkowa i Półwysep Bałkański*, koja je objavljena nakon međunarodnog skupa održanog 3-5. oktobra 2002. godine na Univerzitetu Adam Mickievič u Poznaniu pod istim naslovom, u članku *Dynamika rozwoju języków słowiańskich w końcu XX wieku*¹² opisao je dinamiku nastajanja slovjenjskih jezika, pitajući se da li ta dinamika nastajanja novih slovjenjskih država i jezika pragmatička u odnosu na integracijsku politiku Evropske unije, jer svaka od tih država namjerava u manjem ili većem dijelu postati njen član? U odgovoru na to pitanje objašnjava da se cijeli taj proces svodi na princip – ponajprije vlastiti identitet tek kasnije integracija.

Nakon 14. marta 2002. godine, kada su u Beogradu vodeće strukture SR Jugoslavije, Republike Srbije i Republike Crne Gore, uz prisustvo Visokog predstavnika Evropske unije, potpisali *Polazne temelje za preuređenje odnosa Srbije i Crne Gore*, kojima je predviđeno da SRJ ubuduće nosi naziv *Srbija i Crna Gora*, te 4. februara kad je formirana državna zajednica Srbija i Crna Gora, utemeljena na ravnopravnosti dviju država članica - države Srbije i države Crne Gore, u poljskoj slavistici sve

¹⁰ P. Tokarz, *Język czarnogórski – próba standaryzacji*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku. Język – tradycja – kultura*, red. E. Tokarz, „Śląsk“, Katowice 2001, s. 193-196.

¹¹ E. Tokarz, *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian w końcu XX wieku*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku. Język – tradycja – kultura*, red. E. Tokarz, „Śląsk“, Katowice 2001, s. 158-164.

¹² E. Tokarz, *Dynamika rozwoju języków słowiańskich w końcu XX wieku*, [u:] *Narodowy i ponadnarodowy model kultury. Europa Środkowa i Półwysep Bałkański*, red. B. Zieliński, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2002, s. 229-237.

se češće pojavljuju opisi koji povezuju crnogorski jezik s crnogorskim narodom. Iako je sve do 2007. godine na snazi bio Ustav iz 1992. godine, u kojem je službeni jezik u Crnoj Gori bio još uvijek *srpski ijekavskoga izgovora*, problematika crnogorskog jezika bila je sve više zapažljiva. Poljski jezikoslovci počeli su objavljivati svoje radove opisujući jezičku situaciju u Crnoj Gori ne samo u Poljskoj već i u inostranstvu.

Poljski jezikoslovci opisujući crnogorski jezik izučavaju ga u širem slovenskom i evropskom kontekstu ili samo u odnosu na jezik Crnogoraca.

Prof. Emil Tokarz, baveći se problematikom dinamike razvoja jezika savremenih Slovena, opisuje takođe i crnogorski jezik. Osim već pomenutog članka, autor je objavio nekoliko drugih radova iz područja jezičkog svijeta Slovena, koji su bili objavljeni u Poljskoj i u inostranstvu. Najviše poznati radovi profesora Tokarza iz tog područja su npr.: *Nowe języki dawnej Jugosławii*¹³, *Zmierzch Jugosławii - nowe czasy, nowe języki*¹⁴, *Nova vremena novi jezici*¹⁵, *Mikrojęzyki słowiańskie - problemy badawcze językoznawstwa porównawczego*¹⁶, *Współczesne standardy językowe dialektów sztokawskich*¹⁷, *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian*¹⁸, *Nowosztokawskie standardy językowe*¹⁹, *Zróżnicowanie językowe*

¹³ E. Tokarz, *Nowe języki dawnej Jugosławii*, „Slava. Debatni list”, št. 2, Ljubljana 1996/97, s. 127-134.

¹⁴ E. Tokarz, *Zmierzch Jugosławii - nowe czasy, nowe języki*, [u:] *Tematy. Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Leszka Moszyńskiego*, red. K. Szczęśniak, H. Wątróbska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1998, s. 426-431.

¹⁵ E. Tokarz, *Nova vremena novi jezici*, [u:] „Radovi zavoda za slavensku filologiju”, zv. 32, Zagreb 1998, s. 209-214.

¹⁶ E. Tokarz, *Mikrojęzyki słowiańskie - problemy badawcze językoznawstwa porównawczego*, [u:] *Nowe czasy, nowe języki. Nowe (i stare) problemy*, red. E. Jędrzejko, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998, s. 240-249.

¹⁷ E. Tokarz, *Współczesne standardy językowe dialektów sztokawskich*. [u:] *Języki słowiańskie dziś. Nowe akty. Nowe spojrzenia. Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Michałowi Blicharskiemu*, red. H. Fontański, E. Straś. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2001, s. 19 - 25.

¹⁸ E. Tokarz, *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku (język – tradycja kultura)*, red. E. Tokarz. Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2001, s. 157-164.

¹⁹ E. Tokarz, *Nowosztokawskie standardy językowe*, [u:] *Nadzieje i zagrożenia slawistyki i komparatystyki u progu nowego stulecia (Księga dedykowana prof. dr hab. Halinie Janaszek-Ivaničkovej)*, red. J. Zarek. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice 2002, s. 490-494.

*Słowiańszczyzny w kontekście integracji Unii Europejskiej*²⁰, *Językowy świat współczesnych Słowian*²¹, *Zróżnicowanie południowosłowiańskich standardów językowych*²², *Język czarnogórski w dzisiejszej rzeczywistości językowej zróżnicowania południowej słowiańszczyzny*²³ i dr.

Ovde treba naglasiti da se oko profesora Emila Tokarza sakupilo nekoliko mlađih naučnih radnika, koji nastavljaju naučno istraživanje iz područja montenegrizike. Jedan od njih, autor ovog članka, objavio je npr. nekoliko radova iz oblasti crnogorskog jezika, identiteta Crnogoraca, njihove kulture ne samo u Poljskoj²⁴ i Crnoj Gori²⁵, nego i u Sloveniji²⁶ i Bugarskoj²⁷.

U zadnje vrijeme primijetno je takođe da su poljski slavisti počeli izučavati crnogorski jezik pomoću novijih lingvističkih metoda, kao što je npr. kognitivna lingvistika. Raduje takođe što je započeo i rad na komparatističkom prijevodu, ukazujući njegove sematičke i sintaksičke

²⁰ E. Tokarz, *Zróżnicowanie językowe Słowiańszczyzny w kontekście integracji Unii Europejskiej*, [u:] *Idee wspólnotowe Słowiańszczyzny*, red. A. W. Mikołajczak, W. Szulc, B. Zieliński, Wydawnictwo UAM, Poznań 199-204.

²¹ E. Tokarz, *Językowy świat współczesnych Słowian*, [u:] *Świat Słowian*, Rozprawy Naukowe Wydziału Humanistyczno-Społecznego ATH nr 1, red. E. Tokarz, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2006, s. 290-295.

²² E. Tokarz, *Zróżnicowanie południowosłowiańskich standardów językowych*, [u:] *Knjižno in narečno besedotvorje slovenskega jezika*. Red. M. Jesenšek. Maribor 2005. s. 449-455.

²³ E. Tokarz, *Język czarnogórski w dzisiejszej rzeczywistości językowej zróżnicowania południowej słowiańszczyzny*, [u:] „*Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja*”, br. 1, Cetinje 2008, s. 95-100.

²⁴ R. Bońkowski, *Słowianie Południowi i ich języki po rozpadzie Jugosławii*, [u:] *Jaka Europa?* „Świat i słowo. Filologia – Nauki społeczne – Filozofia – Teologia”, nr 2(5) 2005, red. A. Będkowska-Kopczyk.

R. Bońkowski, *Czarnogórska Cerkiew Prawosławna a kwestie językowe*, [u:] *Religijna mozaika Bałkanów*. Red. Mariola Walczak-Mikołajczakowa, Ex Libris Collegii Europaei Gnesnensis, Gniezno 2008, s. 238-244.

²⁵ R. Bońkowski, *Crnogorski refleksi u Poljskoj*, [u:] *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, ur. V.P. Nikčević, Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, Cetinje 2005, s. 99-105. R. Bońkowski, *Pismo Czarnogórców – historia i współczesność*, [u:] „*Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja*”, br. 1, Cetinje 2008, s. 191-202.

²⁶ R. Bońkowski, *Cechy języka Czarnogórców w oficjalnym organie prasowym Czarnogórskiej Cerkwi Prawosławnej „Лучиндан”*, [u:] „*Besedje slovenskega jezika*”, Zora 50, ur. M. Jesenšek, Maribor 2007, s. 386-392.

²⁷ R. Bońkowski, *Czarnogórcy i ich język*, [u:] „*Naučni trudove*” t. 44, knjiga 1, zbornik A. Paisijevi četenija. Ezikoznanije, Plovdivski Universitet „Paisij Hilendarskij”, Plovdiv 2006, s. 349-357.

aspekte. Krzysztof Feruga npr. je kognitivistički ukazao na odabrane aspekte gnijeva/bijesa iskazane u poljskome i crnogorskom jeziku²⁸, a Dorota Chłopek komparativno je predstavila engleske prijedloge *out* i *in* u familijarnim rečenicama prevedenim na slovenske jezike: poljski, slovenački i crnogorski²⁹.

No najveći doprinos monenegristici u Poljskoj i čast njezinom Ocu, profesoru Vojislavu P. Nikčeviću, predstavlja doktorska disertacija pod naslovom *Czarnogórski standard wobec zróżnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny*, objavljena pod mentorstvom E. Tokarza 2007. godine, (knjiga pod istim naslovom³⁰), autora Przemysława Broma³¹. Njegova monografija, kao prva u poljskoj slavističkoj literaturi tako opširno i iscrpno opisuje crnogorski jezik, problem njegove istorije, sociolingvističkog funkcionisanja, autonomije, standarizacije te, u manjem stepenu, legislacije³².

²⁸ K. Feruga, *Konceptualizacja gniewu w języku czarnogórskim*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 237-242.

²⁹ D. Chłopek, *Scenes with english prepositions “out” and “in” expressed in polish, Slovene and Montenegrin (selected semantic and pragmatic aspects)*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 2003-215.

³⁰ P. Brom, *Czarnogórski standard wobec zróżnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2007.

³¹ P. Brom, osim pomenute knjige, autor je nekoliko članaka objavljenih u Poljskoj i u inostranstvu iz područja montenegristike, kao što su:

- *Crnogorski pravopis – prace kodyfikacyjne nad zasadami pisowni czarnogórskiego języka standardowego*, [u:] *Świat Słowian*, Rozprawy Naukowe Wydziału Humanistyczno-Społecznego ATH nr 1, red. E. Tokarz, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2006, s. 74-77;

- *Integracyjne problemy Słowian południowych na przykładzie sytuacji języka czarnogórskiego*, [u:] *Świat techniki i humanistyki*, Rozprawy Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, nr 1, red. E. Tokarz, B. Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała 2007, s. 120-123;

- *Leksyka współczesnego standardu czarnogórskiego w porównaniu z leksyką słoweńska*, [u:] „Besedje slovenskega jezika”, Zora 50, ur. M. Jesenšek, Maribor 2007, s. 380-385;

- *Współczesne europejskie tendencje językowe na przykładzie sytuacji języka czarnogórskiego*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 127-133.

³² Iscrpno o tome recenzija knjige: A. Spagińska-Pruszk, *Recenzja książki. Przemysław Brom, „Czarnogórski standard wobec różnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny”*, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała, 2007, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 413-424..

Osim primarnog opisa crnogorskog jezika, u Poljskoj pojavljuju se takođe i radovi koji posredno uključuju crnogorsku problematiku u širi opis jezičkih činjenica.

O radu profesora Nikčevića u okviru političke istorije „srpskohrvatskog/hrvatskosrpskog“ jezika piše takođe Barbara Oczkova u svojoj knjizi *Chorwaci i ich język. Z dziejów kodyfikacji normy literackiej*³³. Autorica je, u kontekstu kodifikacije samostalnih jezika baziranih na štokavskim narječjima podsetila na istoriju i problematiku normiranja jezika Crnogoraca³⁴.

Lilianna Miodońska, opisujući 2006. godine u knjizi *Współczesny standard języka serbskiego*³⁵ savremeni standard srpskoga jezika, nakon raspada zajedničkog jezika Srba, Hrvata, Bošnjaka i Crnogoraca, u jednom od poglavlja (*Dezintegracja językowa Słowian południowych po 1990 r.*³⁶) predstavlja nacrt istorije jezika svakog od tih naroda i rad na normiranju. Opisujući crnogorski jezik autorica konstatuje da napredak radova u okviru kodifikacije i legislacije crnogorskog jezika ukazuje na činjenicu da je njegovo priznanje kao samostalnoga jezika jedino pitanje vremena.

Na aktivno propagiranje (Vojislav P. Nikčević, Radoje Radojević, Radoslav Rotković, Sretan Asanović) od kraja šezdesetih godina XX. vijeka u Crnoj Gori teze o postojanju crnogorskog jezika ukazuje takođe H. Jaroszewicz u knjigama *Nowe tendencje normatywne w standardowych językach chorwackim i serbskim*³⁷ te *Jugusłowiańskie spory o status języka serbsko-chorwackiego w latach 1901-1991*³⁸ i dr.

Interesovanje za crnogorsku problematiku postaje u Poljskoj sve veća. Bez sumnje pomaže tome nezavisnost i samostalnost crnogorske države te uvođenje crnogorskog jezika kao službenog u Crnoj Gori. Zato možemo očekivati da naučni rad profesora Vojislava P. Nikčevića ima šansu da se sve više nastavlja i kod poljskih jezikoslovaca – slavista.

³³ Usp.: B. Oczkova, *Chorwaci i ich język. Z dziejów kodyfikacji normy literackiej*, Wydawnictwo Lexis, Kraków 2006.

³⁴ Ibidem, s. 248.

³⁵ L. Miodońska, *Współczesny standard języka serbskiego*, Wydawnictwo ATH, Bielsko-Biała 2006, s. 69.

³⁶ Ibidem, s. 59-79.

³⁷ H. Jaroszewicz, *Nowe tendencje normatywne w standardowych językach chorwackim i serbskim*, Uniwersytet Opolski – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Opole 2004.

³⁸ H. Jaroszewicz, *Jugusłowiańskie spory o status języka serbsko-chorwackiego w latach 1901-1991*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006, s. 111.

Popis citiranih radova (knjige, članci, osvrti i reagovanja) Vojislava P. Nikčevića u poljskoj jezikoslovnoj literaturi:

- *Asimilacija i disimilacija*, [u:] „Monitor”, 12. jul 1996, Podgorica, s. 40-41.
- *Bliski ali različiti*, [u:] „Monitor”, 26. januar 1996, Podgorica, s. 39-40.
- *Crnogorski narod, njegova država, nacija i kultura. Crnogorski federalisti – (neo)zelenashi*. Prilog kritici fenomenologije (programa) „sve(to)srpstva“, posebno izdanje Elemente montenegrine, Crnogorski federalistički pokret, Cetinje 1991.
- *Crnogorski pravopis*, Crnogorski PEN Centar, Biblioteka „Njegoševo pero”, Cetinje 1997.
- *Čiji je takozvani Vukov jezik?*, [u:] „Kritika”, 12, Zagreb 1970.
- *Crnogorska gramatika. Gramatika crnogorskog jezika*, Duljanska akademija nauka i umjetnosti, Podgorica 2001.
- *Crna Gora u genitivu*, [u:] „Monitor”, 26. jul 1996, Podgorica, s. 44-45.
- *Crnogorski jezik*, [u:] *Pošetnik o Crnoj Gori i Crnogorstvu*, Cetinje 1996, s. 91-101.
- *Crnogorski jezik. Geneza tipologija, razvoj strukturne odlike, funkcije*, t. I (od artikulacije govora do 1360. godine) Matica crnogorska, Cetinje 1993, t. II (od 1360. do 1995. godine), Matica crnogorska, Cetinje 1997.
- *Dodiri, prožimanja i međusobni uticaji crnogorskoga i hrvatskog jezika u Boki i dubrovačkoj regiji. Etno(socio)lingvističke paralele*, [u:] Prvi Hrvatski slavistički kongres, Zagreb 1995.
- *Jezikoslovne studije*, Centralna narodna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević” – Cetinje, Cetinje 2004.
- *Leksikografski poduhvat*, [u:] „Kritika”, br. 12, Zagreb 1970.
- *Ljubišina jezička kovnica*. Crnogorski PEN Centar, Cetinje 2003.
- *Narodni jezik u crnogorskoj književnosti prednjegoševskog doba*, [u:]

„Jezik”, knj. XVI, Zagreb 1968-1969.

- *Neka neistorijska tumačenja narodnog jezika u crnogorskoj književnosti prednjegoševskog doba*, [u:] „Jezik”, knj. XVII, Zagreb 196-1970.

- *O imenu Zeta (Zenta, Genta)* [u:] „Kulturno nasljeđe”, br. 1, Radovi Kulturološkog fakulteta na Cetinju, Cetinje 1985.

- *O postanku etnonima Duljani, Zečani, Crnogorci*, Cetinje 1987.

- *Piši kao što zboriš. Glavna pravila crnogorskog standardnog jezika*, CDNK, Podgorica 1993.

- *Ponovo povodom nekih neistorijskih tumačenja narodnog jezika u crnogorskoj književnosti prednjegoševskog doba*, [u:] „Jezik”, knj. XVIII, Zagreb 1970-1971.

- *Reagovanje*, [u:] „Monitor”, 26. jul 1996, Podgorica, s. 2-3.

- *S čime je u sukobu Novosadski dogovor*, [u:] „Vjesnik u srijedu”, br. 1018, Zagreb 1971.

- *Status i problem crnogorskog jezika*, [u:] „Doclea”, br. 2, Podgorica 1994.

- *Štokavski dijasistem. Norma i kodifikacija (Poseban otisak proširenog referata s Međunarodnog naučnog skupa Norma i kodifikacija crnogorskog jezika, Podgorica 28-29. X. 2004)*, Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, Cetinje 2004.

- *Štokavski dijasistem*, Crnogorski PEN Centar, Cetinje 1998.

- *U crnogorskom Ustavu crnogorski jezik*, [u:] „Monitor”, 31. jul 1992, Podgorica.

- *Vrhunski književni jezik*, [u:] „Monitor”, 27. oktobar 1995, Podgorica, s. 43-43.

- *Vukova reforma jezika i pravopisa i Crnogorci*, [u:] „Obkleja”, br. 1, Priština 1988.

- (ur.) *Crnogorski jezik u javnoj upotrebi*, Zbornik saopštenja s okruglog stola, Crnogorski PEN centar, Podgorica 2002.

- (ur.) *Jezici kao kulturni identiteti na području bivšeg srpskohrvatskoga ili hrvatskosrpskoga jezika*, Crnogorski PEN centar, Cetinje 1998.
- (ur.) *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, Zbornik radova. Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, Cetinje 2005.
- *Štokavski književni jezici u porodici slovenskih standardnih jezika*, Zbornik saopštenja, Crnogorski PEN centar – DANU, Podgorica 2004.

Bibliografija:

- Bońkowski R., *Czarnogórska Cerkiew Prawosławna a kwestie językowe*, [u:] *Religijna mozaika Bałkanów*. Red. Mariola Walczak-Mikołajczakowa, Ex Libris Collegii Europaei Gnesnensis, Gniezno 2008, s. 238-244.
- Bońkowski R., *Czarnogórcy i ich język*, [u:] „Naučni trudove” t. 44, knjiga 1, zbornik A. Paisijevi četenija. Ezikoznanije, Plovdivski Universitet „Paisij Hilendarskij”, Plovdiv 2006, s. 349-357.
- Bońkowski R., *Cechy języka Czarnogórców w oficjalnym organie prasowym Czarnogórskiej Cerkwi Prawosławnej*, „Лучинан”, [u:] „Besedje slovenskega jezika”, Zora 50, ur. M. Jesenšek, Maribor 2007, s. 386-392.
- Bońkowski R., *Crnogorski refleksi u Poljskoj*, [u:] *Norma i kodifikacija crnogorskog jezika*, ur. V.P. Nikčević, Institut za crnogorski jezik i jezikoslovlje, Cetinje 2005, s. 99-105.
- Bońkowski R., *Pismo Czarnogórców – historia i współczesność*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 191-202.
- Bońkowski R., *Słowianie Południowi i ich języki po rozpadzie Jugosławii*, [u:] *Jaka Europa?* „Świat i słowo. Filologia – Nauki społeczne – Filozofia – Teologia”, nr 2(5) 2005, red. A. Będkowska-Kopczyk.
- Brom P., *Crnogorski pravopis – prace kodyfikacyjne nad zasadami pisowni czarnogórskiego języka standardowego*, [u:] *Świat Słowian*, Rozprawy Naukowe Wydziału Humanistyczno-Społecznego ATH nr 1, red. E. Tokarz, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2006, s. 74-77.
- Brom P., *Czarnogórski standard wobec zróżnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2007.
- Brom P., *Integracyjne problemy Słowian południowych na przykładzie sytuacji*

języka czarnogórskiego, [u:] *Świat techniki i humanistyki*, Rozprawy Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, nr 1, red. E. Tokarz, B. Wydawnictwo Naukowe ATH, Bielsko-Biała 2007, s. 120-123.

Brom P., *Leksyka współczesnego standardu czarnogórskiego w porównaniu z leksyką słoweńska*, [u:] „Besedje slovenskega jezika”, Zora 50, ur. M. Jesenšek, Maribor 2007, s. 380- 385.

Brom P., *Współczesne europejskie tendencje językowe na przykładzie sytuacji języka czarnogórskiego*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna ppitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 127-133

Chłopek D., *Scenes with english prepositions “out” and “in” expressed in polish, Slovene and Montenegrin (selected semantic and pragmatic aspects)*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 2003-215.

Feruga K., *Konceptualizacja gniewu w języku czarnogórskim*, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 237-242.

Koncewicz-Dziduch E., *Sytuacja językowa w Czarnogórze*, [w:] *Przemiany w świadomości i kulturze duchowej narodów Jugosławii po 1991 roku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, wyd.I, Kraków 1999. s.261-275.

Jaroszewicz H., *Jugosłowiańskie spory o status języka serbsko-chorwackiego w latach 1901-1991*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2006.

Jaroszewicz H., *Nowe tendencje normatywne w standardowych językach chorwackim i serbskim*, Uniwersytet Opolski – Opolskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Opole 2004.

Miodońska L., *Współczesny standard języka serbskiego*, Wydawnictwo ATH, Bielsko-Biała 2006

Oczkova B. , *Chorwaci i ich język. Z dziejów kodyfikacji normy literackiej*, Wydawnictwo Lexis, Kraków 2006.

Pianka W., Tokarz E., *Gramatyka konfrontatywna języków słowiańskich*, t. 1., „Śląsk”, Katowice 2000.

Spagińska-Pruszek A., *Recenzja książki: Przemysław Brom, „Czarnogórski standard wobec różnicowania językowego południowej Słowiańszczyzny”*, Wydawnictwo Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała, 2007, [u:] „Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja”, br. 1, Cetinje 2008, s. 413-424.

Spagińska-Pruszek A., *Sociolingvistička situacija na prostoru bivšeg srpskohrvatskog jezika*, [u:] *Jezici kao kulturni identiteti*, ur. V.P. Nikčević, Crnogorski PEN Centar, Cetinje 1998, s. 35-44.

Spagińska-Pruszek A., *Sytuacja językowa w byłej Jugosławii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1997.

Tokarz E., *Zróżnicowanie południowosłowiańskich standardów językowych*, [u:] *Knjižno in narečno besedotvorje slovenskega jezika*. Red. M. Jesenšek. Maribor 2005. s. 449-455.

Tokarz E., *Dynamika rozwoju języków słowiańskich w końcu XX wieku*, [u:] *Narodowy i ponadnarodowy model kultury. Europa Środkowa i Półwysep Bałkański*, red. B. Zieliński, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2002, s. 229-237.

Tokarz E., *Język czarnogórski w dzisiejszej rzeczywistości językowej zróżnicowania południowej słowiańszczyzny*, [u:] „*Lingua Montenegrina. Časopis za jezikoslovna, književna i kulturna pitanja*”, br. 1, Cetinje 2008, s. 95-100.

Tokarz E., *Językowy świat współczesnych Słowian*, [u:] *Świat Słowian*, Rozprawy Naukowe Wydziału Humanistyczno-Społecznego ATH nr 1, red. E. Tokarz, Wydawnictwo Naukowe Akademii Techniczno-Humanistycznej, Bielsko-Biała 2006, s. 290-295.

Tokarz E., *Mikrojęzyki słowiańskie - problemy badawcze językoznawstwa porównawczego*, [u:] *Nowe czasy, nowe języki. Nowe (i stare) problemy*, red. E. Jędrzejko, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 1998, s. 240-249.

Tokarz E., *Nova vremena novi jezuici*, [u:] „*Radovi zavoda za slavensku filologiju*”, zv. 32, Zagreb 1998, s. 209-214.

Tokarz E., *Nowe języki dawnej Jugosławii*, „*Slava. Debatni list*”, št. 2, Ljubljana 1996/97, s. 127-134.

Tokarz E., *Nowosztokawskie standardy językowe*, [u:] *Nadzieje i zagrożenia slawistyki i komparatystyki u progu nowego stulecia (Księga dedykowana prof. dr hab. Halinie Janaszek-Ivaničkovéj)*, red. J. Zarek. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego. Katowice 2002, s. 490-494.

Tokarz E., *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian w końcu XX wieku*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku. Język – tradycja – kultura*, red. E. Tokarz, „*Śląsk*”, Katowice 2001, s. 158-164.

Tokarz E., *Powstawanie nowych standardów językowych u Słowian*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku (język – tradycja kultura)*, red. E. Tokarz. Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2001, s. 157-164.

Tokarz E., *Współczesne standardy językowe dialektów sztokawskich*. [u:] *Języki słowiańskie dziś. Nowe akty. Nowe spojrzenia. Księga pamiątkowa poświęcona Profesorowi Michałowi Blicharskiemu*, red. H. Fontański, E. Straś. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2001, s. 19 - 25.

Tokarz E., *Zmierzch Jugosławii - nowe czasy, nowe języki*, [u:] *Tematy. Księga jubileuszowa w 70. rocznicę urodzin Profesora Leszka Moszyńskiego*, red. K.

Szczeńiak, H. Wątróbska, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1998, s.426-431.

Tokarz E., *Zróżnicowanie językowe Słowiańszczyzny w kontekście integracji Unii Europejskiej*, [u:] *Idee wspólnotowe Słowiańszczyzny*, red. A. W. Mikołajczak, W. Szulc, B. Zieliński, Wydawnictwo UAM, Poznań 199-204.

Tokarz P., *Język czarnogórski – próba standaryzacji*, [u:] *Słowiańszczyzna w kontekście przemian Europy końca XX wieku. Język – tradycja – kultura*, red. E. Tokarz, „Słask”, Katowice 2001, s. 193-196.

Ustav Crne Gore, čl. 13 – *Jezik i pismo*, „Službeni list Crne Gore” LXIII/1.

Ustav Republike Crne Gore, “Službeni list Republike Crne Gore”, br. 48/92.

Robert BOŃKOWSKI

NIKČEVIĆ’S LINGUISTIC RESEARCHES AND THEIR RECEPTION IN POLAND

In Poland contemporary interest of language situation in Montenegro has started in the early 90’s of XX century. Nowadays this interest increases and this situation is connected with social and political changes in Montenegro. V.P. Nikčević’s academic output is invaluable for these of Polish slavists who are engaged with this problem.